

Utgiftsområde 11

Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utgiftsområde 11 – Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	5
2.1	Utgiftsområdets omfattning.....	5
2.2	Utgiftsutveckling.....	5
2.3	Skatteutgifter	6
2.4	Mål för utgiftsområdet.....	7
2.5	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	7
2.6	Resultatredovisning.....	7
2.6.1	Fler kvinnor än män tar del av utgiftsområdets förmåner.....	8
2.6.2	Grundskyddet höjer den ekonomiska standarden för pensionärer med låg eller ingen allmän inkomstgrundad pension.	10
2.7	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	15
2.8	Politikens inriktning	16
2.9	Budgetförslag.....	17
2.9.1	1:1 Garantipension till ålderspension.....	17
2.9.2	1:2 Efterlevandepension till vuxna	19
2.9.3	1:3 Bostadstillägg till pensionärer.....	20
2.9.4	1:4 Äldreförsörjningsstöd.....	21
2.9.5	1:5 Inkomstpensionstillägg	22
2.9.6	2:1 Pensionsmyndigheten.....	23

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2024 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret för att tillgodose Pensionsmyndighetens behov av likviditet vid handel med fondandelar som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 20 000 000 000 kronor (avsnitt 2.9.6).
2. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2024 inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt tabell 1.1.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	
1:1 Garantipension till ålderspension	30 228 900
1:2 Efterlevandepensioner till vuxna	8 175 200
1:3 Bostadstillägg till pensionärer	13 809 000
1:4 Äldreförsörjningsstöd	1 298 200
1:5 Inkomstpensionstillägg	6 079 000
2:1 Pensionsmyndigheten	720 183
Summa anslag inom utgiftsområdet	60 310 483

2 Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

2.1 Utgiftsområdets omfattning

Redovisningen av den allmänna pensionen är uppdelad i två avsnitt. Den allmänna inkomstgrundade pensionen redovisas under avsnittet Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget. I utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom redovisas de skattefinansierade förmånerna för pensionärer och förmåner till efterlevande. Utgiftsområdet omfattar garantipension, bostadstillägg till pensionärer, äldreförsörjningsstöd, inkomstpensionstillägg och efterlevandepensioner till vuxna. Utgiftsområdet omfattar även Pensionsmyndigheten.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Miljoner kronor

	Utfall 2022	Budget 2023 ¹	Prognos 2023	Förslag 2024	Beräknat 2025	Beräknat 2026
Ersättning vid ålderdom	45 552	54 893	55 618	59 590	61 697	58 946
1:1 Garantipension till ålderspension	17 387	25 629	26 195	30 229	32 352	30 093
1:2 Efterlevandepensioner till vuxna	8 923	8 580	8 570	8 175	7 720	7 303
1:3 Bostadstillägg till pensionärer	11 899	13 448	13 591	13 809	14 120	14 172
1:4 Äldreförsörjningsstöd	1 209	1 309	1 232	1 298	1 366	1 402
1:5 Inkomstpensionstillägg	6 133	5 926	6 030	6 079	6 139	5 977
Myndigheter	788	705	766	720	773	769
2:1 Pensionsmyndigheten	788	705	766	720	773	769
Totalt för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	46 341	55 598	56 384	60 310	62 470	59 715

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Tabell 2.2 Förändringar av utgiftsramen 2024–2026 för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Miljoner kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	55 394	55 394	55 394
Pris- och löneomräkning ²	29	61	81
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-376	177	-363
varav BP24 ³	-4	-5	-7
Makroekonomisk utveckling	6 183	8 316	7 562
Volym	-920	-1 479	-2 960
Överföring till/från andra utgiftsområden			
Övrigt			
Ny utgiftsram	60 310	62 470	59 715

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2023. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2025–2026 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Tabell 2.3 Utgiftsram 2024 realekonomiskt fördelad för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Miljoner kronor

	2024
Transfereringar ¹	59 590
Verksamhetsutgifter ²	689
Investeringar ³	31
Summa utgiftsram	60 310

Anm.: Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2022 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

2.3 Skatteutgifter

Vid sidan av stöd till företag och hushåll på budgetens utgiftssida finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en enhetlig beskattning, s.k. skatteutgifter. Innebörden av skatteutgifter beskrivs närmare i Förslag till statens budget, finansplan m.m., avsnittet om skattefrågor. Den samlade redovisningen finns i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter 2023 (skr. 2022/23:98). Nedan redovisas de skatteutgifter som är att hänföra till utgiftsområde 11.

Tabell 2.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Miljoner kronor

	2023	2024
Beskattning av tjänstepensionsinkomst (A5)	-	-
Beskattning av privat pensionsförsäkring och individuellt pensionssparande (A7)	-	-
Förhöjt grundavdrag för äldre (A43)	49 380	53 170
Nedsatt avkastningsskatt på pensionsmedel (C9)	9 820	18 990

Anm.: Inom parentes anges den beteckning för respektive skatteutgift som används i regeringens skrivelse. Skatteutgifter som inte har beräknats anges med "-".

Källa: Regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter 2023 (skr. 2022/23:98).

2.4 Mål för utgiftsområdet

Målet för utgiftsområdet är att förmånerna ska bidra till en god ekonomisk standard för kvinnor och män, såväl ensamstående som sammanboende, med låg eller ingen inkomstgrundad pension (prop. 2022/23:1 utg.omr. 11, bet. 2022/23:SfU2, rskr. 2022/23:92).

2.5 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De centrala indikatorer som används för att redovisa resultaten inom utgiftsområdet är följande:

- Ekonomisk standard och låg ekonomisk standard för pensionärer, fördelat på allmän inkomstgrundad pension.
- Andelen pensionärer med låg ekonomisk standard.
- Andelen kvinnor och män 65 år eller äldre som lever i materiell fattigdom.
- Andelen pensionärer med låg ekonomisk standard med och utan förmåner.
- Ekonomisk standard för kvinnor med änkepension i förhållande till andra kvinnor.

Riksdagen godkände regeringens förslag till mål för utgiftsområdet i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 11, bet. 2022/23:SfU2, rskr. 2022/23:92). Härigenom upphörde de tidigare målen och ett nytt mål infördes som bättre fångade utgiftsområdets syfte. Mot denna bakgrund har flera av de indikatorer som var kopplade till de upphävda målen tagits bort från redovisningen. En ny indikator har formulerats som lyder: ekonomisk standard och låg ekonomisk standard för pensionärer, fördelat på allmän inkomstgrundad pension. Regeringen bedömer att indikatorn mäter det nya målet genom att visa om och hur utgiftsområdets förmåner bidrar till att öka den ekonomiska standarden för pensionärer med låg eller ingen allmän inkomstgrundad pension.

2.6 Resultatredovisning

I Sverige finns ca 2,3 miljoner pensionärer. Av dessa får ca 70 procent del av någon av utgiftsområdets förmåner. Omställningspension och viss del av änkepensionen kan ges till personer som är 66 år eller yngre och förmånstagarna är få till antalet.

Utgångspunkten för analysen är den ekonomiska standarden hos de personer som tar del av utgiftsområdets förmåner. Med ekonomisk standard avses hushållets sammanlagda disponibla inkomst korrigerat för hushållets sammansättning. I analysen mäts även andelen med låg ekonomisk standard, dvs. den andel av befolkningen vars ekonomiska standard understiger 60 procent av medianinkomsten för hela befolkningen.

2.6.1 Fler kvinnor än män tar del av utgiftsområdets förmåner

Tabell 2.5 Antal personer som har grundskyddsförmåner samt medelbelopp

Antal personer och medelbelopp

Förmån	Antal personer			Medelbelopp per månad		
	Kvinnor	Män	Samtliga	Kvinnor	Män	Samtliga
Bostadstillägg	212 754	83 810	296 564	3 479	3 423	3 464
Garantipension	746 388	260 019	1 006 407	1 885	1 821	1 869
Inkomstpensionstillägg	776 349	483 980	1 260 329	434	366	408
Äldreförsörjningsstöd	13 460	10 290	23 750	4 104	3 311	3 761
Omställningspension	4 223	1 627	5 850	8 444	8 300	8 404
Änkepension	196 829			3 384		

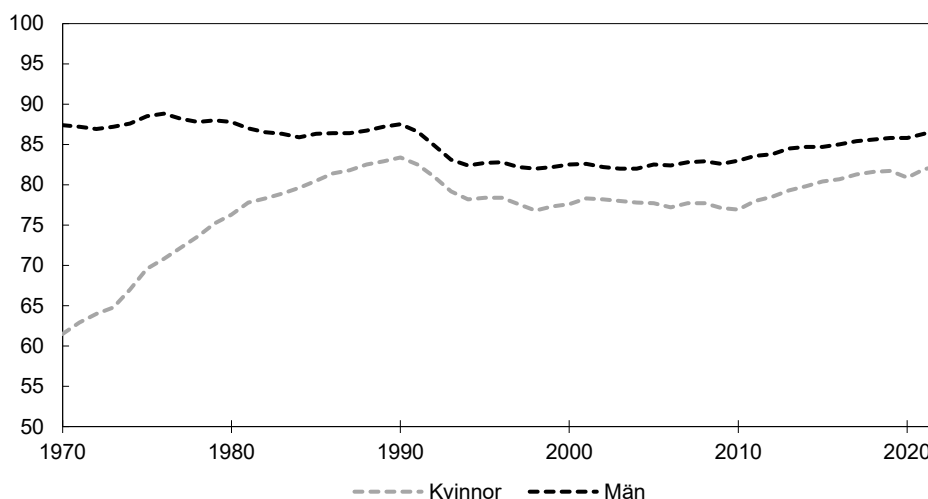
Anm.: Omställningspension redovisas inklusive förlängd omställningspension. Antal och belopp avser december 2022.

Källa: Pensionsmyndigheten.

Utgiftsområdet består av grundskyddsförmånerna garantipension, bostadstillägg, äldreförsörjningsstöd respektive förmåner till efterlevande i form av änkepension, omställningspension, samt förmånen inkomstpensionstillägg som är ett tillägg till den allmänna inkomstgrundade pensionen. Som tabell 2.5 visar är det drygt 1 miljon pensionärer som får garantipension och nästan 1,3 miljoner pensionärer får inkomstpensionstillägg. Knappt 300 000 pensionärer får bostadstillägg och 200 000 personer får änkepension. Det är vanligt att en person får flera av förmånerna inom utgiftsområdet, exempelvis garantipension och bostadstillägg. De flesta personer får även någon del allmän inkomstgrundad pension. Sett till samtliga förmåner inom utgiftsområdet är det genomgående fler kvinnor än män som tar del av såväl grundskyddsförmåner som efterlevandeförmåner och inkomstpensionstillägg.

Diagram 2.1 Arbetskraftsdeltagande för kvinnor och män, 16–64 år

Procent

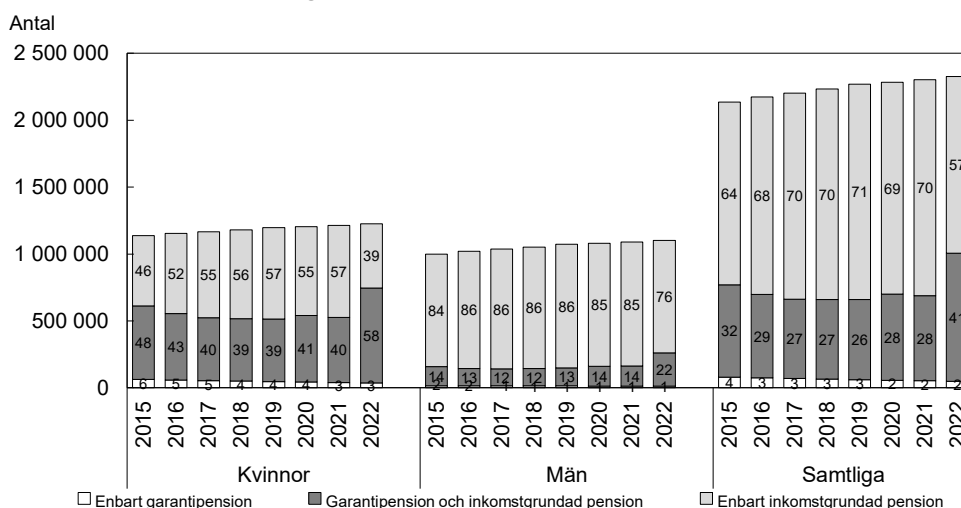
Anm.: Arbetskraften utgörs av personer som antingen är sysselsatta eller arbetslösa som bl.a. sökt arbete under de senaste fyra veckorna. Övriga definieras som utanför arbetskraften om de inte är sysselsatta eller arbetssökande. Dessa kan t.ex. vara långvarigt sjuka, heltidsstuderande, hemarbetande och pensionärer.

Källa: Arbetskraftsundersökningen (AKU), SCB.

Kvinnor har i genomsnitt en lägre allmän inkomstgrundad pension än vad män har och har därför ett större behov av att ta del av grundskyddets förmåner. Skillnaden i pensionsinkomster mellan kvinnor och män beror bl.a. på skillnader i arbetskraftsdeltagande, vilket framgår av diagram 2.1, men även på skillnader i exempelvis lön och antal arbetade timmar. Det framgår också av diagrammet att gapet i fråga om

arbetskraftsdeltagande har minskat över tid, liksom lönegapet mellan kvinnor och män. Även om kvinnors arbetskraftsdeltagande har ökat kvarstår skillnader. Därtill är kvinnors lön fortfarande lägre än mäns med i genomsnitt 10 procent. Att arbetslivet inte är jämställt innebär lägre pensioner för kvinnor än män, vilket i sin tur leder till att grundskyddets förmåner i större utsträckning ges till kvinnor. Även om löner och arbetad tid skulle bli helt jämställda mellan kvinnor och män kommer det att dröja till att pensionerna blir jämställda eftersom pensioner beräknas på intjänande över hela arbetslivet.

Diagram 2.2 Antal och andel pensionärer med allmän inkomstgrundad pension och/eller garantipension

Anm.: Siffrorna i staplarna avser andelen av pensionärerna i procent. Diagrammet visar data för december månad för vart och ett av åren.

Källa: Pensionsmyndigheten.

Garantipension betalas ut som ett komplement till personer som saknar eller har en låg allmän inkomstgrundad pension. Av samtliga pensionärer fick drygt 40 procent garantipension till viss del 2022, vilket är en ökning med 13 procentenheter jämfört med 2021. Den påtagliga ökningen beror på den höjning av garantipensionen med 1 000 kronor per månad som beslutades av riksdagen med verkan från augusti 2022 (prop. 2021/22:269, bet. 2021/22:FiU49, rskr. 2021/22:463). Andelen kvinnor som fick garantipension ökade från 43 procent till 61 procent mellan 2021 och 2022, och bland män från 15 procent till 23 procent.

Andelen pensionärer med garantipension har tidigare successivt minskat över tid. En förklaring till minskningen är att de nybeviljade allmänna inkomstgrundade pensionerna har blivit högre i takt med att fler personer har ett längre yrkesliv med ett högre intjänande av allmän inkomstgrundad pension bakom sig. Ytterligare en förklaring är att de pensionsgrundande inkomsterna har ökat i reala termer, vilket leder till att nybeviljade garantipensionärer får en allt lägre garantipensionsnivå i förhållande till intjänad allmän inkomstgrundad pension. Skillnaden mellan kvinnor och män när det gäller hur stor andel av pensionen som utgörs av allmän inkomstgrundad pension respektive garantipension har minskat över tid men är fortfarande stor. Skillnaden ökade dock 2022 och bedöms öka även 2023.

Andelen pensionärer med garantipension är högre bland utrikes födda än bland inrikes födda personer. Det beror bl.a. på att utrikes födda personer i genomsnitt har arbetat färre år i Sverige, vilket medför en lägre intjänad allmän inkomstgrundad pension. Det beror också på att utrikes födda personer generellt sett har en svagare förankring på arbetsmarknaden än inrikes födda personer. Skillnaden är större mellan utrikes och inrikes födda män än mellan utrikes och inrikes födda kvinnor. Av tabell 2.6 framgår

att av utrikes födda män hade 48 procent garantipension 2022 jämfört med 19 procent bland inrikes födda män. Skillnaden mellan inrikes och utrikes födda kvinnor ökade mellan 2021 och 2022, men skillnaden var alltjämt mindre jämfört med männen. Bland kvinnorna var motsvarande andel 71 procent respektive 59 procent.

Tabell 2.6 Andel pensionärer med garantipension, inrikes respektive utrikes födda
Procent

		2021	2022
Kvinnor	Inrikes födda	41	59
	Utrikes födda	58	71
Män	Inrikes födda	10	19
	Utrikes födda	39	48

Källa: Pensionsmyndigheten.

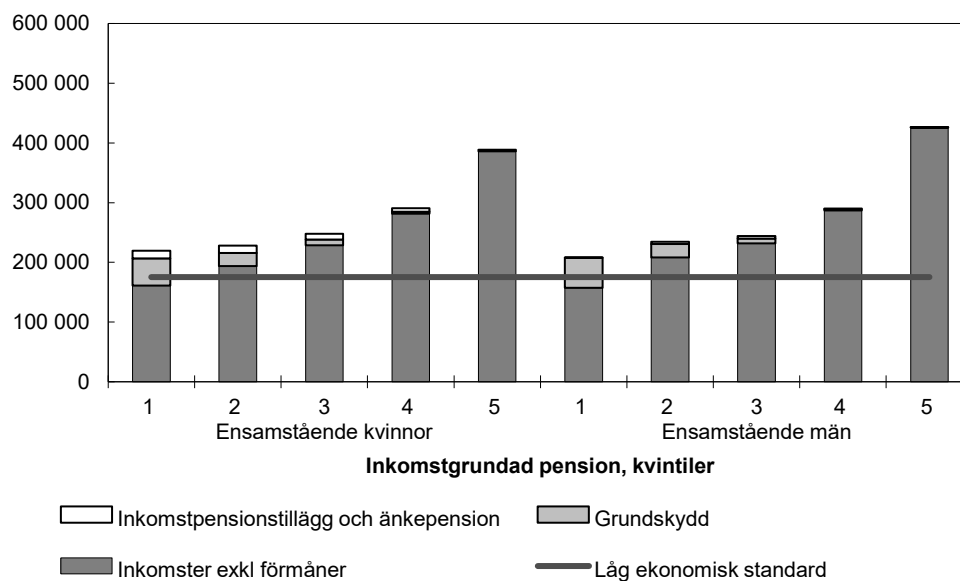
2.6.2 Grundskyddet höjer den ekonomiska standarden för pensionärer med låg eller ingen allmän inkomstgrundad pension

Diagram 2.3 visar hur mycket utgiftsområdets förmåner under 2022 bidrog till en genomsnittlig förbättring av den ekonomiska standarden för olika grupper (fördelade utifrån nivån på den allmänna inkomstgrundade pensionen). Sett till den grupp med lägst allmän inkomstgrundad pension (grupp 1) bidrog grundskyddets förmåner till att den ekonomiska standarden i genomsnitt ökade med ca 58 000 kronor per år för ensamstående kvinnor och ca 51 000 kronor per år för ensamstående män. Både för gruppen ensamstående män och ensamstående kvinnor var det framför allt grundskyddet som bidrog till ökningen i ekonomisk standard, men för ensamstående kvinnor bidrog även efterlevandeförmåner, främst änkepension. Sett även till gruppen med något högre allmän inkomstgrundad pension (grupp 2) är det tydligt att förmånerna påverkade gruppens ekonomiska standard.

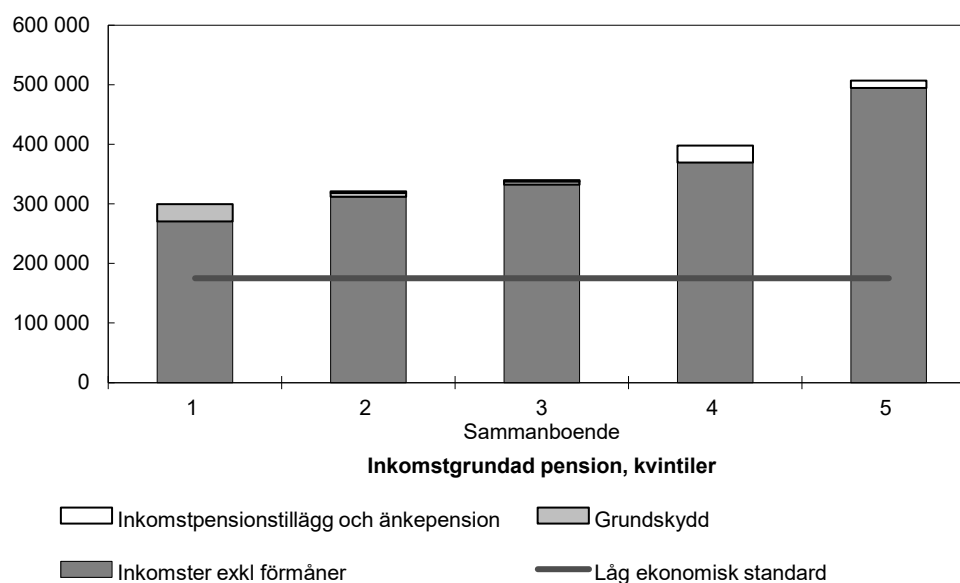
Sammanboende hade generellt sett en bättre ekonomisk ställning än ensamstående. Genomsnittet för gruppen med den lägsta allmänna inkomstgrundade pensionen (grupp 1) låg förvisso relativt högt över gränsen för låg ekonomisk standard även utan utgiftsområdets förmåner. Samtidigt bidrog grundskyddet till att det, sett till kronor per år, inte var särskilt stor skillnad mellan denna grupp och gruppen med den näst lägsta allmänna inkomstgrundade pensionen (grupp 2).

Diagram 2.3 Ekonomisk standard och låg ekonomisk standard för pensionärer, fördelat på allmän inkomstgrundad pension

Kronor per år

Kronor per år

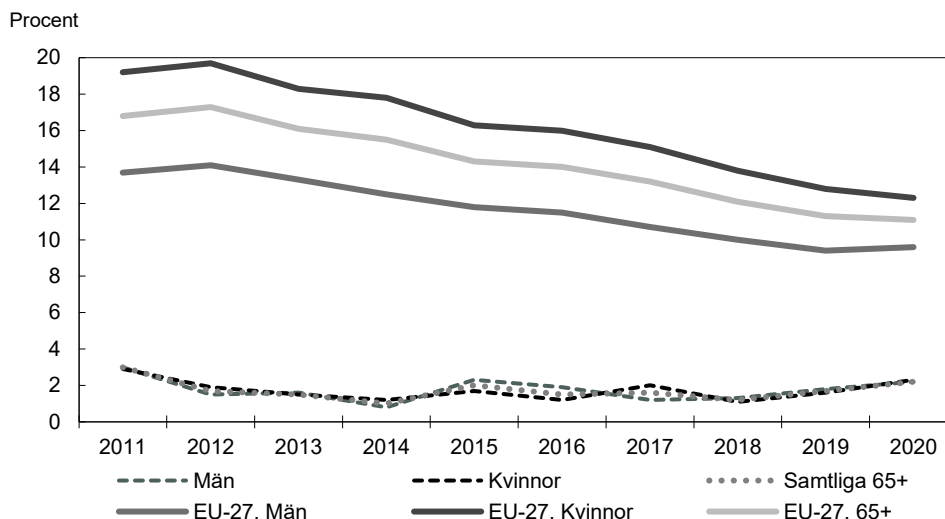
Anm.: Alla inkomster är nettoinkomster, dvs. beräknade efter skatt. I inkomster exkl. förmåner ingår inkomster som inte utbetalas från utgiftsområdet såsom inkomstgrundande pension såväl allmän som tjänstepension liksom kapitalinkomster och arbetsinkomster m.m. Individerna är rangordnade efter inkomstgrundande pension och därefter grupperade i fem grupper, där grupp 1 innehåller de 20 procent av individerna med lägst inkomstgrundad pension och grupp 5 består av de 20 procent med högst inkomstgrundad pension osv. En pensionär definieras som någon som har tagit ut allmän pension till någon del eller som har äldreförsörjningsstöd. Detta gäller genomgående i resultatredovisningen om inget annat anges.

Källa: Socialdepartementets beräkningar i STAR 2021.

Andelen personer som lever i materiell fattigdom är låg enligt de senast aktuella siffrorna (se diagram 2.4). År 2020 beräknades 2,3 procent av kvinnorna och 2,2 procent av männen i åldern 65 år eller äldre leva i materiell fattigdom. Detta motsvarade ungefär 25 000 kvinnor och 21 000 män. Resultatet för 2020 innebar en svag ökning jämfört med 2019 då motsvarande andel var 1,6 procent av kvinnorna och 1,8 procent av männen. Nivån har dock varit tämligen konstant sedan 2006. Jämfört med övriga medlemsstater i EU är andelen kvinnor och män som lever i materiell fattigdom generellt sett mycket låg i Sverige. År 2020 rapporterade Eurostat att antalet pensionärer som lever i materiell fattigdom är som lägst i Sverige sett till

EU:s 27 medlemsstater. Skillnaden mellan kvinnor och män är mindre i Sverige, medan det i övriga EU är en betydligt större andel bland kvinnorna än bland männen som lever i materiell fattigdom. Denna skillnad har dock krympt över tid i takt med att antalet kvinnor som lever i materiell fattigdom i EU har minskat.

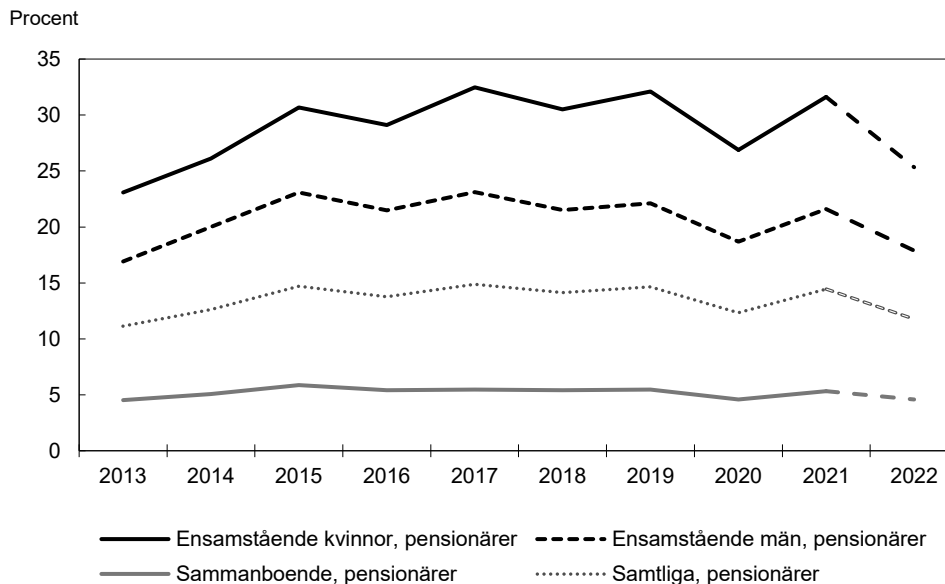
Diagram 2.4 Andel kvinnor och män samt samtliga 65 år eller äldre som lever i materiell fattigdom i Sverige och EU-27

Anm.: Låg materiell fattigdom definieras som avsaknad av tre av dessa: möjlighet till att betala oförutsedda utgifter, amortera på skulder, tillräcklig uppvärmning av bostaden, att äta kött, fisk eller motsvarande varannan dag, en veckas semester per år, TV, telefon, tvättmaskin och bil. Måttet används inom EU. Inom EU definieras en pensionär som någon som är 65 år eller äldre.

Källa: Eurostat, EU-SILC.

Diagram 2.5 Andelen pensionärer med låg ekonomisk standard

Anm.: Prognos 2022.

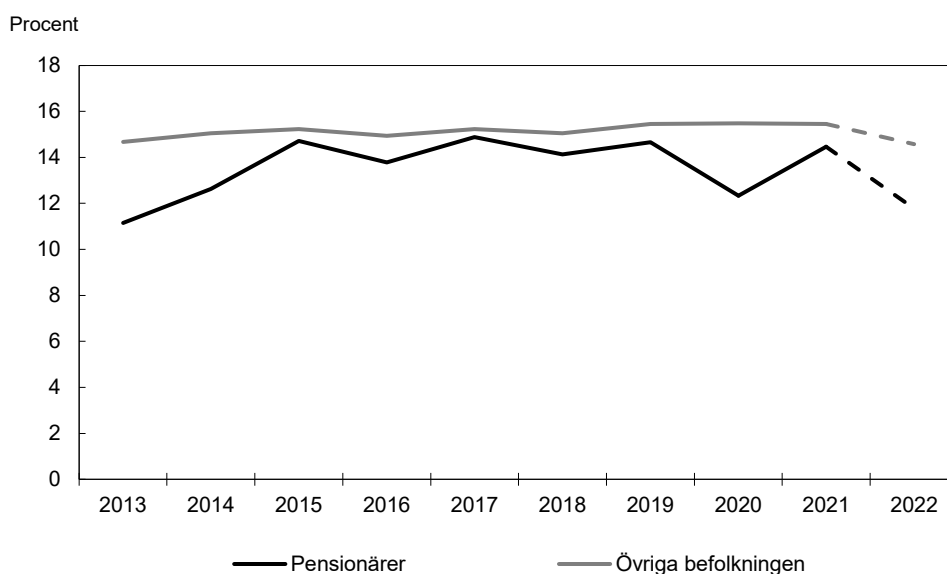
Källa: Socialdepartementets beräkningar i STAR 2021.

Sett till hela pensionärskollektivet har andelen pensionärer med låg ekonomisk standard legat på en relativt stabil nivå över tid, mellan 11 och 15 procent under tidsperioden 2013–2022. Det förekommer dock stora skillnader bland pensionärerna, där ensamstående pensionärer i allmänhet och ensamstående kvinnor i synnerhet har låg ekonomisk standard. Bland ensamstående kvinnor var det enligt prognosen ca 25 procent som 2022 hade en låg ekonomisk standard. Motsvarande siffra för

ensamstående män var 18 procent. Bland sammanboende pensionärer är det en jämförelsevis lägre andel som har låg ekonomisk standard.

Andelen pensionärer med låg ekonomisk standard har enligt prognosen för 2022 minskat till 12 procent. Det innebär att 2022 väntas vara ett av de år under den redovisade tidsperioden då andelen pensionärer med låg ekonomisk standard har varit som lägst. Minskningen är större för ensamstående kvinnor med allmän pension, där andelen väntas minska med 7 procentenheter mellan 2021 och 2022. Bland ensamstående män med allmän pension väntas andelen sjunka med 4 procentenheter. Av diagram 2.6 framgår det även att prognosen för 2022 visar en skillnad mellan gruppen pensionärer och den övriga befolkningen avseende andelen med låg ekonomisk standard – 12 procent respektive 15 procent. Detta utmärker sig särskilt eftersom andelen personer med låg ekonomisk standard i de båda grupperna historiskt sett har varit relativt lika.

Diagram 2.6 Andel pensionärer samt övriga befolkningen med låg ekonomisk standard

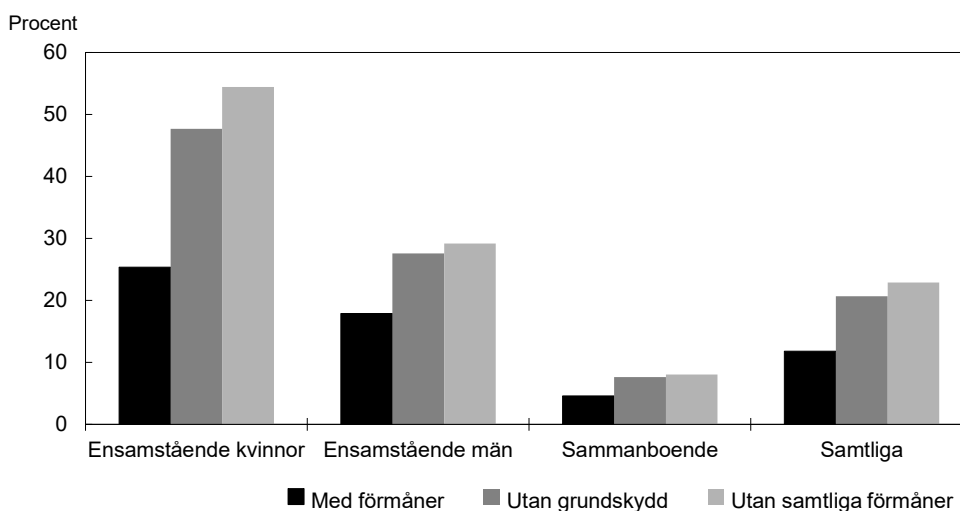
Anm.: Prognos 2022.

Källa: Socialdepartementets beräkningar i STAR 2021.

Minskningen av andelen pensionärer med låg ekonomisk standard 2022 beror till stor del på att riksdagen beslöt att höja garantipensionen med 1 000 kronor per månad från augusti 2022 samt att höja fribeloppen i bostadstillägget (prop. 2021/22:269, bet. 2021/22:FiU49, rskr. 2021/22:463). Effekten är dock en delårseffekt, och förstärkningen av grundskyddet väntas ge fullt genomslag först 2023.

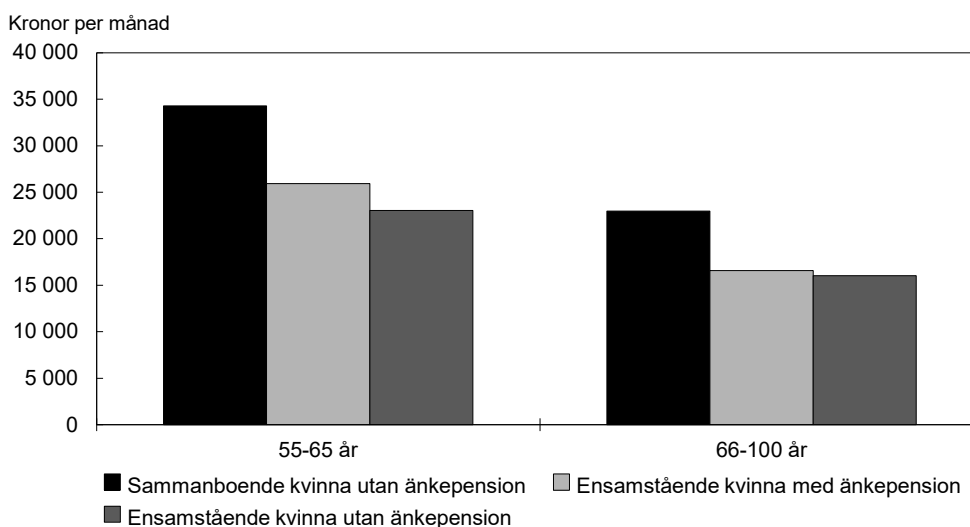
Den 1 januari 2023 höjdes även prisbasbeloppet kraftigt till följd av stigande prisnivåer, vilket också kommer minska andelen pensionärer med låg ekonomisk standard. Höjningen av prisbasbeloppet innebär en relativt stor uppräknings av bl.a. garantipension jämfört med den allmänna löneutvecklingen och därmed medianinkomsten som styr gränsen för låg ekonomisk standard. Detta bidrar i sin tur till att minska andelen pensionärer med låg ekonomisk standard.

Att pensionärer med låg ekonomisk standard ofta är kvinnor är delvis en konsekvens av att kvinnor ofta har en lägre allmän inkomstgrundad pension till följd av att de tidigare förvärvsarbetade i mindre utsträckning och i genomsnitt hade en lägre lön, både jämfört med kvinnor i dag och jämfört med män. Det beror också på att kvinnor lever längre än män och därmed i större utsträckning är ensamstående. Se vidare avsnitt 2.6.1.

Diagram 2.7 Andelen pensionärer med låg ekonomisk standard med och utan utgiftsområdets förmåner

Anm.: Prognos 2022. Till grundskyddsförmånerna hör garantipension, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd. Med samtliga förmåner avses grundskyddsförmånerna, inkomstpensionstillägg, omställningspension och änkepension.
Källa: Socialdepartementets beräkningar i STAR 2021.

Diagram 2.7 visar hur stor andel av pensionärerna som hade haft låg ekonomisk standard om de inte fått ta del av utgiftsområdets förmåner (uppdelat på grundskydd och samtliga förmåner). Det framgår av diagrammet att utgiftsområdets förmåner har en stor betydelse för att minska andelen pensionärer med låg ekonomisk standard, i synnerhet för gruppen ensamstående pensionärer. Bland ensamstående kvinnor med allmän pension hade 56 procent haft låg ekonomisk standard om de inte hade fått del av utgiftsområdets förmåner, och 47 procent om de inte hade fått del av grundskyddet. Motsvarande andel för ensamstående män med allmän pension var 31 procent respektive 29 procent. Med utgiftsområdets förmåner beräknas gruppen ensamstående kvinnor med låg ekonomisk standard uppgå till 25 procent och ensamstående män uppgå till 18 procent, dvs. betydligt lägre än om dessa grupper inte tagit del av förmånerna. Förmånerna bidrar även till att minska andelen pensionärer med låg ekonomisk standard inom gruppen sammanboende pensionärer, om än i mindre utsträckning. År 2022 var det 5 procent av de sammanboende pensionärerna som hade låg ekonomisk standard. Utan förmånerna skulle andelen ha varit 8 procent. Sett till samtliga pensionärer framträder en tydlig skillnad på så sätt att andelen pensionärer med låg ekonomisk standard hade varit nästan dubbelt så stor utan förmånerna – 23 procent jämfört med 12 procent.

Diagram 2.8 Ekonomisk standard för kvinnor med änkepension jämfört med övriga kvinnor

Anm.: Beräkningen är åldersstandardiserad eftersom änkor har en annan åldersstruktur än övriga kvinnor. Median 2021.

Källa: Socialdepartementets beräkningar i STAR 2021.

Vid en jämförelse av den ekonomiska standarden för sammanboende kvinnor utan änkepension samt ensamstående kvinnor med och utan änkepension framgår det att kvinnor med änkepension hade en högre ekonomisk standard än ensamstående kvinnor utan änkepension. Detta gäller i både åldersgruppen 55 till 65 år och åldersgruppen 66 till 100 år. Sammanboende kvinnor hade högst ekonomisk standard i båda åldersgrupperna. Skillnaden i ekonomisk standard var större för personer under 65 år eftersom änkepensionen är mer generös före 65 års ålder.

2.7 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Målet för utgiftsområdet är att förmånerna ska bidra till en god ekonomisk standard för kvinnor och män, såväl ensamstående som sammanboende, med låg eller ingen inkomstgrundad pension. Sett till den ekonomiska standarden för gruppen pensionärer visar resultaten att förmånerna bidrar till att förbättra den ekonomiska situationen för pensionärer med låg eller ingen allmän inkomstgrundad pension. Andelen pensionärer med låg ekonomisk standard hade varit nästan dubbelt så stor som i dag om dessa pensionärer inte hade fått del av förmånerna inom utgiftsområdet. Bland ensamstående kvinnor och män med de lägsta allmänna inkomstgrundade pensionerna utgör förmånerna en relativt stor andel av den totala inkomsten. Även sett till inkomsten för sammanboende i den gruppen med lägst allmän inkomstgrundad pension utgör förmånerna en inte oväsentlig del av inkomsten, om än en mindre andel än för ensamstående pensionärer.

Resultatredovisningen visar också att den materiella fattigdomen bland svenska pensionärer är mycket låg och följaktligen att pensionärer i Sverige relativt sett lever under goda ekonomiska förhållanden jämfört med pensionärer i andra länder (EU-27). Sverige hör således till de länder i EU med lägst andel pensionärer som lever i materiell fattigdom.

Resultatredovisningen visar även genomgående att gruppen ensamstående kvinnor i genomsnitt har lägst ekonomisk standard och utgör störst andel med låg ekonomisk standard bland pensionärer samt i störst utsträckning tar del av grundskyddet. Sett över tid och även till pensionärskollektivet som helhet befinner sig dock andelen pensionärer med låg ekonomisk standard på en förhållandevis låg och stabil nivå.

Under perioden 2020–2022 var andelen pensionärer med låg ekonomisk standard lägre än bland befolkningen i övrigt. Den prognostiserade minskningen av andelen pensionärer med låg ekonomisk standard mellan 2021–2022 beror sannolikt på den förstärkning av grundskyddet som började tillämpas fr.o.m. augusti 2022.

Målet för utgiftsområdet tar som nämnts tidigare utgångspunkt i att utgiftsområdets förmåner ska bidra till en god ekonomisk standard. Det finns inte någon bestämd definition av vad som utgör en god ekonomisk standard. Regeringen kan ändå konstatera att låg ekonomisk standard inte är detsamma som att ha en god ekonomisk standard, dvs. regeringen bedömer att personer som har låg ekonomisk standard inte har en god ekonomisk standard. Av resultatredovisningen framgår det tydligt att utgiftsområdets förmåner påtagligt dels ökar den ekonomiska standarden bland pensionärerna, dels minskar andelen pensionärer med låg ekonomisk standard samt att andelen pensionärer med låg ekonomisk standard beräknas minska under 2022. I ett internationellt perspektiv är andelen pensionärer som lever i materiell fattigdom mycket låg i Sverige.

Regeringen är medveten om att den ekonomiska situationen skiljer sig inom pensionärskollektivet och att det fortsatt finns pensionärer som av olika anledningar lever under knappa ekonomiska förhållanden. Regeringen konstaterar dock att utgiftsområdets förmåner bidrar påtagligt till att minska denna andel. Pensionsmyndigheten konstaterar i en rapport att garantipensionen av flera anledningar kan anses vara för generös.¹ Detta riskerar att leda till att arbete inte lönar sig i tillräcklig utsträckning.

Sammantaget kan regeringen konstatera att förmånerna som omfattas av utgiftsområdet tydligt bidrar till en ökad och god ekonomisk standard för pensionärer med små ekonomiska marginaler. Regeringens samlade bedömning är därför att målet är uppfyllt.

2.8 Politikens inriktning

Alla pensionärer, såväl kvinnor som män, ska kunna känna en ekonomisk trygghet när de lämnar arbetslivet, och de som har jobbat ett helt arbetsliv bör få tillräckliga pensioner som ger en ekonomiskt trygg ålderdom. Likaså är det viktigt att det finns en trygg grundnivå som möjliggör en god ekonomisk standard även för dem som av olika skäl inte kan arbeta. Den bärande principen i det allmänna pensionssystemet, livsinkomstprincipen, grundar sig på arbete och att det ska finnas en tydlig koppling mellan förvärvsinkomster under livet och den allmänna inkomstgrundade pensionen. Det ska löna sig att arbeta och att ha arbetat. Att personer som kan arbeta faktiskt arbetar är även centralt för att klara finansieringen av den generella välfärden, särskilt i ljuset av en åldrande befolkning. För att dagens pensionärer och framtidens pensionärer ska få en god ekonomisk tillvaro även på sikt är det således avgörande att alla som kan arbeta också gör det.

För att de allmänna inkomstgrundade pensionerna ska bli mer jämställda är det viktigt att kvinnor ökar både sitt arbetskraftsdeltagande och antal arbetade timmar. Såväl en mer jämställd arbetsmarknad med exempelvis mindre skillnader mellan kvinnors och mäns löner som ett mer jämställt samhälle i stort är en förutsättning för mer jämställda pensioner. En anledning till att kvinnor i genomsnitt har lägre pension än vad män har och i större utsträckning tar del av grundskyddet är att kvinnors arbetskraftsdeltagande har varit lägre än mäns under arbetslivet. En förklaring till det är att kvinnors inträde och utträde på arbetsmarknaden sker senare respektive tidigare än för män. Kvinnor

¹ Se Pensionsmyndighetens rapport Alternativ för ett enklare grundskydd, nr.1 2022.

har även i genomsnitt lägre lön än vad män har och arbetar i större utsträckning deltid. Ett inte jämställt arbetsliv återspeglas senare i en inte jämställd pension eftersom pensionen i hög grad grundar sig på inkomsterna under livet. Regeringen har ett särskilt fokus på att följa och analysera hur skillnaden i kvinnors och mäns pension utvecklas och kommer långsiktigt att arbeta vidare för mer jämställda pensioner.

Välfärdssystem bör vara utformade med starka drivkrafter till arbete eftersom det bidrar till det gemensamma välbefindandet. De reformer som genomfördes under 2022 har medfört att grundnivån i garantipensionen höjdes kraftigt och att antalet förmånstagare av garantipension ökade från knappt 690 000 personer till drygt 1 miljon personer. Därmed har livsinkomstprincipen urholkats genom att kopplingen mellan arbete och pensionsnivå har blivit mindre tydlig. Det försvagar i sin tur incitamenten till arbete som finns i pensionssystemet, vilket finansieringen av det allmänna pensionssystemet vilar på. För de flesta pensionärer utgör den inkomstgrundade pensionen den huvudsakliga delen av den allmänna pensionen. Det för individen främsta sättet att stärka den framtida pensionen går genom arbete. Ett högt arbetsutbud genom ett tidigt inträde på arbetsmarknaden, ett högt antal arbetade timmar och ett senare uttag av den allmänna inkomstgrundade pensionen är några av de främsta faktorerna som sammantaget kan bidra till en högre pension.

2.9 Budgetförslag

2.9.1 1:1 Garantipension till ålderspension

Tabell 2.7 Anslagsutveckling 1:1 Garantipension till ålderspension

Tusental kronor

2022	Utfall	17 387 175	Anslagssparande	-286 775
2023	Anslag	25 629 100 ¹	Utgiftsprognos	26 194 900
2024	Förslag	30 228 900		
2025	Beräknat	32 352 400		
2026	Beräknat	30 092 900		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för garantipension till ålderspension samt särskilt pensionstillägg enligt socialförsäkringsbalken och lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.8 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:1 Garantipension till ålderspension

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	25 629 100	25 629 100	25 629 100
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-224 000	222 000	-77 000
Makroekonomisk utveckling	5 243 600	7 098 600	6 164 700
Volymer	-419 800	-597 300	-1 623 900
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	30 228 900	32 352 400	30 092 900

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Jämfört med 2023 beräknas kostnaderna för anslaget öka 2024–2025, för att sedan minska något 2026. Anslagsnivån för 2026 ligger dock högre i jämförelse med 2023. En del av förklaringen till det ökade anslaget är att antalet ålderspensionärer beräknas öka fram till 2026, vilket också bedöms innebära ett ökat antal pensionärer med garantipension. Samtidigt har nya ålderspensionärer allmän inkomstgrundad pension i högre utsträckning än äldre pensionärer, vilket gör att en lägre andel av de nya ålderspensionärerna har garantipension. I december 2022 hade 1 006 400 personer garantipension, varav 746 400 kvinnor och 260 000 män. Antalet garantipensionärer förväntas också öka fram till 2025 till följd av att prisbasbeloppet förväntas öka i snabbare takt än följsamhetsindexeringen. För 2025 beräknas antalet personer med garantipension uppgå till 1 206 200. För 2026 beräknas antalet garantipensionärer sjunka något jämfört med 2025, i huvudsak till följd av att åldersgränsen för att få garantipension höjs från 66 till 67 år 2026.

Anledningen till att antalet personer med garantipension ökar när prisindexeringen ökar i snabbare takt än följsamhetsindexeringen är att den nivå av inkomstpension som ger ett utbetalt belopp garantipension höjs, liksom att gränsen där garantipensionen är bortreducerad höjs. Att prisbasbeloppet ökar snabbare än följsamhetsindexeringen får även som följd att det genomsnittliga garantipensionsbeloppet väntas öka fram till 2026, vilket bidrar till ökade utgifter för anslaget.

Regeringen föreslår att 30 228 900 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Garantipension till ålderspension* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 32 352 400 000 kronor respektive 30 092 900 000 kronor.

2.9.2 1:2 Efterlevandepension till vuxna

Tabell 2.9 Anslagsutveckling 1:2 Efterlevandepensioner till vuxna

Tusental kronor

2022	Utfall	8 922 863	Anslagssparande	-330 510
2023	Anslag	8 580 400 ¹	Utgiftsprognos	8 570 200
2024	Förslag	8 175 200		
2025	Beräknat	7 719 500		
2026	Beräknat	7 302 500		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för omställningspension, förlängd omställningspension, särskild efterlevandepension och änkepension samt för utgifter för garantipension till dessa förmåner enligt socialförsäkringsbalken och lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.10 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:2 Efterlevandepensioner till vuxna

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	8 580 400	8 580 400	8 580 400
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	92 000	95 000	190 000
Makroekonomisk utveckling	320 600	556 300	747 800
Volym	-817 800	-1 512 200	-2 215 700
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	8 175 200	7 719 500	7 302 500

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Änkepension är dominerande vad gäller antal förmånstagare i förhållande till omställningspension, och svarar för ungefär 92 procent av de totala utgifterna inom anslaget. Änkepensionen avskaffades 1990 och ersattes då av den tidsbegränsade och könsneutrala omställningspensionen. Övergångsbestämmelserna till reformen innebär dock att änkepensionen kommer att finnas kvar under decennier, och nya änkepensioner beviljas fortfarande enligt det äldre systemet. Omställningspensionen är tidsbegränsad till i normalfallet ett år och betalas endast ut till efterlevande som är yngre än 66 år medan änkepensionen ofta är livsvarig, varför utgifterna för förmånen är avsevärt lägre än för änkepension.

Antalet kvinnor med änkepension var ca 196 800 i december 2022. För 2023–2026 beräknas antalet kvinnor med änkepension att minska med knappt 11 000 personer per år. Antalet kvinnor och män med omställningspension var ca 4 200 respektive 1 600 i december 2022. Prognosen för åren framöver är att antalet kvinnor och män med omställningspension kommer att vara i princip oförändrat. Sammantaget innebär detta att utgifterna på anslaget beräknas minska med mellan 5 och 6 procent per år.

Regeringen föreslår att 8 175 200 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Efterlevandepension till vuxna* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 7 719 500 000 kronor respektive 7 302 500 000 kronor.

2.9.3 1:3 Bostadstillägg till pensionärer

Tabell 2.11 Anslagsutveckling 1:3 Bostadstillägg till pensionärer

Tusental kronor

2022	Utfall	11 899 492	Anslagssparande	248 678
2023	Anslag	13 448 100 ¹	Utgiftsprognos	13 591 000
2024	Förslag	13 809 000		
2025	Beräknat	14 120 200		
2026	Beräknat	14 172 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för bostadstillägg till pensionärer och särskilt bostadstillägg till pensionärer enligt socialförsäkringsbalken och lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.12 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:3 Bostadstillägg till pensionärer

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	13 448 100	13 448 100	13 448 100
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-248 000	-213 000	-478 000
Makroekonomisk utveckling	600 300	608 000	585 000
Volymer	8 600	277 100	616 900
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	13 809 000	14 120 200	14 172 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Utgifterna för anslaget beräknas öka något 2024–2026 jämfört med 2023. De huvudsakliga förklaringarna till den ökade anslagsnivån är att bostadskostnaderna väntas att stiga, vilket bl.a. ökar de utbetalda beloppen för bostadstillägg, samt att fler personer får bostadstillägg. Boendekostnaderna förväntas öka med 6,5 procent 2023 och 4 procent 2024. Pensionärens benägenhet att ansöka om förmånen påverkar även anslagets kostnadsutveckling. Även pensionärernas inkomster och förmögenheter påverkar statens utgifter för bostadstillägg.

En generell trend under de senaste åren har varit att antalet ålderspensionärer har ökat, vilket har inneburit att antalet pensionärer som får bostadstillägg också har ökat. Andelen av pensionärerna som får bostadstillägg har dock minskat under en tid. Antalet personer som fick bostadstillägg i december 2022 var 296 200, varav 212 800 var kvinnor och 83 800 män. Antalet pensionärer som får bostadstillägg förväntas som sagt öka något under kommande år och uppskattas till ca 305 800 personer 2024 och ca 310 400 personer 2025.

Regeringen föreslår att 13 809 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Bostadstillägg till pensionärer* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 14 120 200 000 kronor respektive 14 172 000 000 kronor.

2.9.4 1:4 Äldreförsörjningsstöd

Tabell 2.13 Anslagsutveckling 1:4 Äldreförsörjningsstöd

Tusental kronor

2022	Utfall	1 209 314	Anslagssparande	-81 055
2023	Anslag	1 309 400 ¹	Utgiftsprognos	1 231 700
2024	Förslag	1 298 200		
2025	Beräknat	1 366 300		
2026	Beräknat	1 402 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för äldreförsörjningsstöd enligt socialförsäkringsbalken.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.14 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:4 Äldreförsörjningsstöd

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	1 105 400	1 105 400	1 105 400
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	18 000	67 000	20 000
Makroekonomisk utveckling	18 300	53 200	64 900
Volym	156 500	140 700	211 700
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 298 200	1 366 300	1 402 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Anslaget beräknas minska något 2024 jämfört med 2023, för att sedan öka igen 2025–2026. Äldreförsörjningsstöd garanterar en lägsta ekonomisk standard för personer som är 66 år eller äldre. Stödet är inkomstprövat och avräknas mot alla andra inkomster. I praktiken innebär det att äldreförsörjningsstöd lämnas till personer som är över 66 år och som inte har en tillräcklig pension, vilket oftast är personer som har bosatt sig i Sverige i ett relativt sent skede i livet. I december 2022 fick 23 700 personer äldreförsörjningsstöd, varav 13 500 kvinnor och 10 300 män. Antalet pensionärer som får äldreförsörjningsstöd förväntas vara 24 000 personer 2023, 24 400 personer 2024 och 25 600 personer 2025. Den huvudsakliga anledningen till att antalet personer som får äldreförsörjningsstöd beräknas öka under kommande år är att en större andel av dem som är födda 1938 eller senare är berättigade till förmånen jämfört med dem som är födda 1937 eller tidigare.

Regeringen föreslår att 1 298 200 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Äldreförsörjningsstöd* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 1 366 300 000 kronor respektive 1 402 000 000 kronor.

2.9.5 1:5 Inkomstpensionstillägg

Tabell 2.15 Anslagsutveckling 1:5 Inkomstpensionstillägg

Tusental kronor

2022	Utfall	6 133 455	Anslagssparande	-57 267
2023	Anslag	5 926 000 ¹	Utgiftsprognos	6 030 000
2024	Förslag	6 079 000		
2025	Beräknat	6 139 000		
2026	Beräknat	5 977 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för inkomstpensionstillägg enligt socialförsäkringsbalken.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.16 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:5 Inkomstpensionstillägg

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	5 926 000	5 926 000	5 926 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Makroekonomisk utveckling			
Volym	153 000	213 000	51 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	6 079 000	6 139 000	5 977 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Inkomstpensionstillägg påverkas av storleken på ålderspensionärernas inkomstgrundade allmänna ålderspension och antalet år med pensionsgrundande inkomst. Eftersom förmånsbeloppet inte indexeras så påverkas anslaget över tid av volymutvecklingen. Reformen om justerade åldersgränser i pensionssystemet har en dämpande effekt på volymen.

I december 2022 fick 1 260 300 personer inkomstpensionstillägg, varav 776 300 kvinnor och 484 000 män. Antalet personer som får inkomstpensionstillägg beräknas vara 1 237 100 personer 2023, 1 247 200 för 2024 och 1 260 200 för 2025.

Utgifterna beräknas minska 2026 jämfört med 2025 på grund av att åldersgränsen för att få inkomstpensionstillägg höjs från 66 till 67 år.

Regeringen föreslår att 6 079 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Inkomstpensionstillägg* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 6 139 000 000 kronor respektive 5 977 000 000 kronor.

2.9.6 2:1 Pensionsmyndigheten

Tabell 2.17 Anslagsutveckling 2:1 Pensionsmyndigheten

Tusental kronor

2022	Utfall	788 250	Anslagssparande	66 536
2023	Anslag	705 136 ¹	Utgiftsprognos	766 058
2024	Förslag	720 183		
2025	Beräknat	772 626 ²		
2026	Beräknat	768 963 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 740 304 tkr i 2024 års prisnivå.

³ Motsvarar 717 825 tkr i 2024 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Pensionsmyndighetens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för den verksamhet som bedrivs av Min Pension i Sverige AB.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.18 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 2:1 Pensionsmyndigheten

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	705 136	705 136	705 136
Pris- och löneomräkning ²	29 178	61 238	81 491
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-14 131	6 252	-17 664
<i>varav BP24³</i>	-4 323	-5 323	-6 823
– Justering av anslag till följd av slopad avgift för årlig revision	-1 078	-1 078	-1 078
– Inrättande av Utbetalningsmyndigheten	4 000	3 000	1 500
– Generell besparing i statsförvaltningen	-7 245	-7 245	-7 245
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	720 183	772 626	768 963

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2023. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2025–2026 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskar med 14 131 000 kronor. Utbetalningsmyndigheten inleder sin verksamhet 2024.

Pensionsmyndigheten föreslås få ökade medel för arbetet med att bl.a. leverera uppgifter till och hantera underrättelser från Utbetalningsmyndigheten och anslaget ökas därför med 4 000 000 kronor 2024, 3 000 000 kronor 2025 och 1 500 000 kronor fr.o.m. 2026. Anslaget justeras permanent med 1 078 150 kronor till följd av slopad avgift för årlig revision fr.o.m. räkenskapsåret 2024. Vidare minskar anslaget även med 7 245 000 kronor 2024 till följd av en generell besparing och beräknas fr.o.m. 2025 minskas med motsvarande belopp (se förslag till statens budget, finansplan m.m., avsnitt 1.4).

Regeringen föreslår att 720 183 000 kronor anvisas under anslaget 2:1 *Pensionsmyndigheten* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 772 626 000 kronor respektive 768 963 000 kronor.

Bemyndigande om särskild kredit

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2024 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret för att tillgodose Pensionsmyndighetens behov av likviditet vid handel med fondandelar som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 20 000 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Pensionsmyndigheten har en särskild kredit som ska användas för att finansiera likviditetsbehovet i samband med fondhandeln inom ramen för premiepensionssystemet. Behovet av krediten föranleds främst av det underskott som uppstår på grund av samtida köp- och säljtransaktioner med olika likviddaggar för fonderna och behovet av handelslagret i syfte att effektivisera handeln. De faktorer som framför allt har betydelse för utvecklingen av behovet av krediten är antalet fondbyten, värdet av pensionsspararnas konton och tidsmässig koncentration av fondbyten. Under 2023 har Fondtorgsnämnden påbörjat upphandling av fonder till premiepensionens fondtorg. Det innebär att en omfattande förflyttning av kapital kan antas ske fr.o.m. 2024, vilket innebär behov av en höjd kredit. Regeringen bör därför bemyndigas att för 2024 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret för att tillgodose Pensionsmyndighetens behov av likviditet vid handel med fondandelar som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 20 000 000 000 kronor. En sådan kredit kan beslutas med stöd av 7 kap. 6 § budgetlagen (2011:203).

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Utgifterna för Pensionsmyndighetens administration av den inkomstgrundade ålderspensionen täcks av avgifter som tas från de allmänna pensionsfonderna (AP-fonderna) och premiepensionssystemet. Även kostnader för administrationen av ålderspensionssystemet vid Kronofogdemyndigheten, Skatteverket, Statens servicecenter och Fondtorgsnämnden hanteras inom detta avgiftsuttag. Några kostnader för administration av ålderspensionssystemet avseende Fondtorgsnämndens verksamhet har dock ännu inte uppkommit.

Pensionsmyndigheten är värdmyndighet för Fondtorgsnämnden. Fondtorgsnämnden inledde sin verksamhet den 20 juni 2022 och övertog då ansvaret för förvaltningen av premiepensionens fondtorg. Fondtorgsnämnden ska enligt lagen (2022:759) om Fondtorgsnämnden ta ut en avgift från de fondförvaltare som ger in en anbudsansökan eller ett anbud i en upphandling för att täcka myndighetens kostnader för att granska och pröva anbudsansökan eller anbudet. Vidare ska Fondtorgsnämnden ta ut årliga avgifter från de fondförvaltare som Fondtorgsnämnden har ingått fondavtal med för att täcka sina kostnader. Därutöver tar Fondtorgsnämnden under en övergångsperiod ut fondavgifter från nuvarande anslutna fonder.

Tabell 2.19 Avgiftsfinansierad verksamhet vid Pensionsmyndigheten och Fondtorgsnämnden

Tusental kronor, 2023 års priser

Verksamhet	Ack. resultat t.o.m. 2022	Resultat 2023 (prognos)	Verksamhetens intäkter 2024 (prognos)	Kostnader som ska täckas 2024 (prognos)	Resultat 2024 (prognos)	Ack. resultat utgående 2024 (prognos)
Avgiftsbelagda verksamheter där intäkterna disponeras av myndigheten och finansierar en bestämd del av verksamheten						
<i>Offentligrättslig verksamhet</i>						
Avgiftsuttag AP-fonderna	-33 917	40 364	619 553	626 000	-6 447	0
Avgiftsuttag premiepensionssystemet ¹	132 804	-112 510	468 706	489 000	-20 294	0
-varav						
Pensionsmyndigheten	132 804	-112 510	468 706	489 000	-20 294	0
- varav Fondtorgsnämnden	0	0	0	0	0	0
Anbudsvgift	0	-24 500	5 000	32 500	-27 500	-52 000
Årlig avgift	-37 587	-24 500	4 000	32 500	-28 500	-90 587
Administration av ansökan från fondförvaltare, samt granskning av fondförvaltare och fonder	4 070	-4 070	15 000	15 000	0	0
-varav						
Pensionsmyndigheten	4 070	-4 070	-	-	-	-
-varav Fondtorgsnämnden	0	0	15 000	15 000	0	0
Totalt	65 370	-125 216	1 112 259	1 195 000	-82 741	-142 587

¹ Del av verksamhetens intäkter (10 224 tkr) består av överskott från Pensionsmyndighetens handelslager.

Källa: Pensionsmyndigheten.

Totala förvaltningsmedel

Pensionsmyndighetens verksamhet finansieras av anslag på statens budget, av AP-fonderna och av premiepensionssystemet. Förvaltningsanslaget används för administration av garantipension, efterlevandepension till vuxna, bostadstillägg till pensionärer, äldreförsörjningsstöd och inkomstpensionstillägg.

Tabell 2.20 Finansiering av Pensionsmyndighetens administration

Tusental kronor

	2023	2024	2025	2026
Förvaltningsanslag (förslag/beräknat)	705 136	720 183	772 626	768 963
Avgiftsinkomster AP-fonderna	666 364	619 553 ¹	626 000 ¹	626 000 ¹
Avgiftsinkomster premiepensionssystemet	376 490	468 706 ¹	489 000 ¹	489 000 ¹
Summa	1 747 990	1 808 442	1 887 626	1 883 963

¹ Prognos.

Källa: Pensionsmyndigheten.